שלום לך, פראייר –

ראית איזה בום ענקי עשה המיכתב שלך? נבהלו ממנו. כולם התייחסו אליו. הרמטכ"ל ענה לך תשובה אישית מעל גבי עשרות אלפי מיכתבים. אורי אבנרי הקדיש לך עמוד שלם בהעולם הזה בשבוע שעבר. והם לא היו יחידים. כולם דיברו עליך בימים האחרונים. בעיקר לוחמים. שכנראה הבינו על מה אתה מדבר. אחדים ניסו להסביר לך שאתה טועה בהרגשת הקיפוח שלך. אחרים סיפרו לך שאתה רק אחד בשרשרת הפראיירים הלוחמים.

אני מעולם לא הייתי חייל קרבי. לעומת זאת, תמיד הייתי פראיירית, וכזאת בטה גם אמות. העניין הוא שאני גאה בפראייריותי. במדינת ישראל של היום הפראיירים הם היחידים שישנים בשקט בלילה. היחידים שיש להם מצפון שקט ואין להם חובות.

אבל בוא נתחיל מהעבר שלנו. לאן היינו מגיעים בלי הפראיירים? מי היו האנשים שעזבו בתים עשירים באירופה כדי לבוא לפלשתינה? מי יצא לבנות את גידרות־התיל בצפון, מי היו אלה שהתגייסו לפלוגות־השדה של ויינגייט, מי יצא באישון־לילה כדי להקים נקודות־יישוב מתחת לאפם של הבריטים בזמן הספר הלבן? מי ניווט קליפות־אגוז שנקראו אוניות־מעפילים ואחר־כך רישרש במים. וכמו שאומרים המשוררים „נשא את עמו עלי שכם"? מי ייצר נשק במרתפים כשמעליהם כבר היו בתי־קפה הומים מאנשים? מי התגייס לפלמ"ח, מי פוצץ גשרים בלילה? כל אלה, חייל יקר, היו „האמא של האמא של הפראיירים" בלשון של היום. לפחות.

אחד הפראיירים

ואחרי קום המדינה? מי עלה הנה לבנות מולדת לעם היהודי? הפראיירים. כמובן. המסתרניקים נסעו ישר לאמריקה או לאוסטרליה, או אפילו חזרו לגרמניה כדי לנהל שם מיכבסות ובתי־קונות. הם לא היו פראיירים. הם ידעו מה טוב בשבילם. אלה שעלו אחרי קום המדינה, חיפשו עבודות מזדמנות ומצאו אותן. מנהלים הפכו לפועלי־רחק, מהנדסים שתלו טבק בהרי ירושלים, מזכירות בכירות הפכו למטפלות ונשות־חברה היו לעוזרות־בית. זה אצל הפראיירים. אצל המסתדרניקים זה הלך אחרת. הם ראו שלא נשארה בשבילם הרבה עבודה שחורה, אז הם קמו והקימו במו ידיהם את אחת הביורוקרטיות הענקיות והמפוארות בעולם, ומייר הם ניסו אותה על הפראיירים.

הפראייר, למשל, למד נהיגה במשך חודש והלך לטסט חמש פעמים. המסתדרניק שילם לבוחן בירושלים ועבר טסט במכה ראשונה. הפראייר ביקש אישור מהשילטונות להוסיף לדירה שלו איזה חדרון וחיכה לאישור חמש שנים. המסתדרניק הכיר במיקרה את אחותו של המפקד של הבן של מהנדס־העיריה, ולכן הוא בנה מייד שלושה חדרים נוספים. הפראייר עבר כמו חמור ובקושי גמר את החודש. המסתדרניק צחק עליו והרביץ בוחטה של כסף בבורסה. חשבון הבנק שלו הלך ותפח, וכמעט הכל איכשהו הסתדר לו כהוצאה מוכרת, כי הוא ראג תמיד לאסוף קבלות מהשכנה שלו ומהבת־דודה של אשתו ומבעל המכולת, שממנו ביקש „תרשום מכשיריי־כתיבה".

הפראייר, כשהוא שותה קפה עם מישהו בענייני עבודה, לא נעים לו לבקש קבלה. ואם הוא כבר מבקש ומקבל את הקבלה, תמיד יוצא לו לאבד אותה או לא להגיש אותה בזמן. זה, כי הוא פראייר.

אתה רואה, חייל יקר, בכל הארץ יש פראיירים. הבעיה היא רק שאין מספיק. יש הרבה יותר מסתדרניקים, אובר־חוכמים, מתוחכמים, מבריקים. אלה שיודעים איך לתמרן ואיך למצוא פירצה בחוק, ואיך לשחד ואיך ללקק ואיך להצליח. הכל יודעים. מלבד איך לתת. כל־כך הרבה כאלה יש היום בארץ. שכבר התחילו לייצא אותם. כל אלה שברחו מהארץ, למרות צווי־העיכוב, כל אלה שהשאירו כאן נושים ומישפחות ודירות ועבר וכבוד, הם לא פראיירים. הפראיירים לא צריכים לברוח. מזה זה לא צריכים? אסור להם: הם יודעים את זה. בתוך ליבם פנימה הם יודעים שרק הפראיירים שומרים על הגחלת. הם מלח הארץ הזאת. בלעדיהם הכל היה מתמוטט כבר מזמן, והמסתדרניקים היו צריכים לסדר אחד את השני, וזה כמובן היה מביא לאסון גדול, כי אף אחד מהם לא היה מוותר בשביל לא לצאת פראייר, חס וחלילה.

אני מציעה לך, חייל יקר, שתקח בחזרה את המיכתב ששלחת לרמטכ"ל ותכניס בו כמה שינויים לפני שתשלח אותו שוב. כל שורה שנראית כמו תלונה, תימחק. במקומה תכתוב פשוט את המילים „אני גאה". אסור שתרגיש מקופח. כי ברגע שפראייר מרגיש מקופח ומתחיל להתלונן, הוא כבר צעד את הצעד הראשון להצטרפותו למחנה השני. אבל בעצם אני לא ממש מאמינה שזה יכול לקרות. אני באמת מאמינה שפראייר נולד ככה וככה הוא ימות, כי זה האופי שלו.

בוא נתפלל ביחד, בשביל הילדים שלנו ואולי הנכדים שלנו. שיקרה כאן נס והארץ תתחיל להצמיח כמויות גדולות של פראיירים כמוך, כי רק איתם יש לנו סיכוי להיות מדינה שכדאי ושווה לחיות בה.

ידידתנו המשותפת

אני יודעת שזה נשמע כמו סיפור דמיוני, אבל כבר מזמן אמרו חכמינו שהמציאות עולה על כל דמיון.

הלכתי לקנות אוכל לחתולים, לא בחנות הקבועה שלי. נכנסתי. החנות היתה ריקה והתפתחה שיחה בין בעל החנות (או הזבן) לביני. דיברנו, כמובן, על בעלי־חיים בכלל ועל חתולים בפרט, ועל האוכל שהם אוהבים ואיך מתפטרים מהפרעושים. תוך כדי השיחה הוא שאל מה אני עושה ואמרתי שאני עובדת בעיתון. הוא שאל באיזה עיתון, ואמרתי בהעולם הזה. הבחור התמלא שימחה והתרגשות, אמר שזה עיתון מצויין ושהוא קורא אותו שנים ותיכף גם שאל אם אני מכירה את דניאלה שמי. אמרתי שאני מכירה ושאלתי אם גם הוא מכיר אותה.

כאן בא סיפור ארוך וגדוש פרטים איך הוא הכיר אותה, איפה, מתי. איזה חברים משותפים יש להם, מתי הם מתראים ומה היא אמרה לו, ובכלל. הרבה מאוד פרטים מדוייקים הוא שאב כנראה מהמדור הזה, בו אני מגלה (כך מסתבר עכשיו) טפח רציני מאוד מסיפור חיי. פרטים אחרים היו מאוד בלתי־מדוייקים. הוא הוריד לי שלוש שנים מגילי (תודה לך). עשה אותי חתיכה (שוב תודה). חכמה ובעלת חוש־הומור (אני מאוד מקווה) וטיפוס זרוק לגמרי (תדע לך, ידידי, שזה פיקשוש אדיר. אני מרובעת בדיוק כמו שולחן במיטבח).

השיחה היתה מאוד מעניינת מבחינתי, וכדי שלא תיגמר תרמתי גם אני את חלקי בחוות־דעת על ידידתנו־המשותפת מנוער. אבל אני לא הייתי נדיבה במיוחד במחמאות. להיפך. אפילו השמצתי קצת. אמרתי שהיא סנובית ומתנשאת. הוא חייך ואמר שאולי זה נכון, אבל ביחסים הקרובים שיש ביניהם התכונות האלה לא יכולות לבוא לידי ביטוי. לחצתי ושאלתי כמה קרובים היחסים שלהם, ומייר כמובן התחרטתי על השאלה. אבל הבחור לא אמר שום דבר מפורש. רק רמז רמזים על קירבה הדוקה.

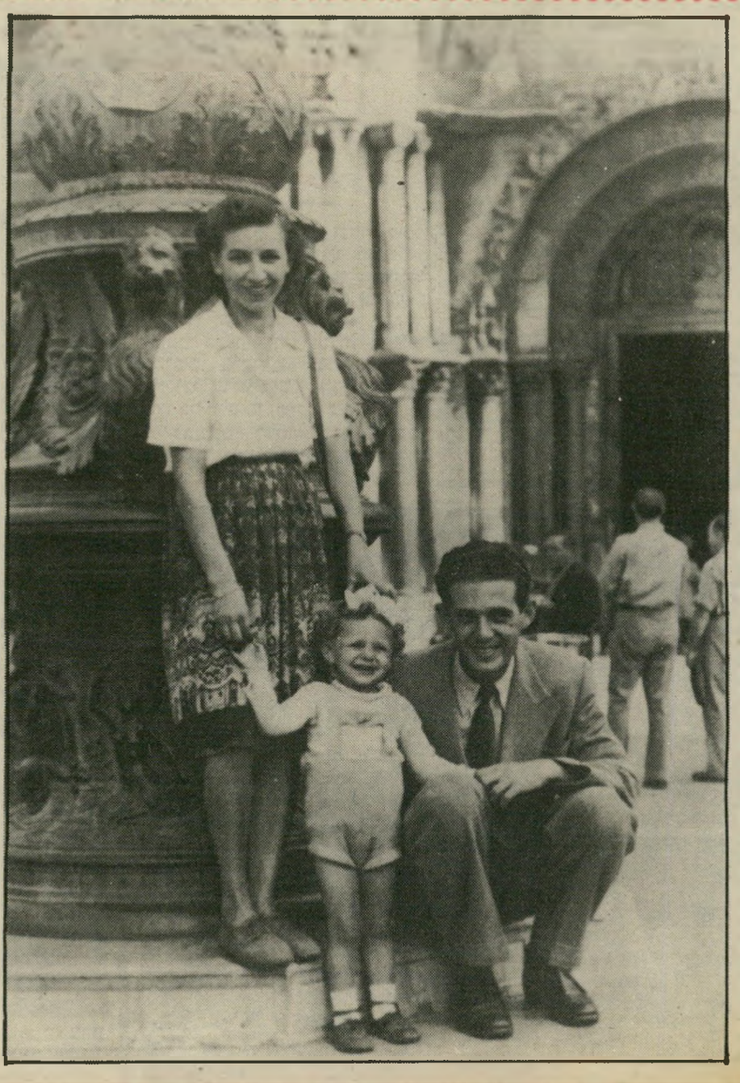

בשלב הזה החלטתי לפרוש. שאלתי אם למסור לדניאלה שמי דרישת שלום ממנו, אבל הוא אמר שלא צריך, כי ממילא הוא יראה אותה היום או מחר. אמרנו שלום ולהתראות, וכשיצאתי מהחנות נזכרתי שהוא אפילו לא שאל לשמי. כל־כך מעליב.

★★★

ידידי היקר. מתוך השיחה איתך הבנתי שאתה קורא את העולם הזה כל שבוע וגם את המדור הזה. תסלח לי, חביבי, על מה שעשיתי לך, אבל אני מקווה שאתה זוכר מי התחיל.

תירגע עכשיו. בוא נגמר הסיפור בינינו. אני לא אכנס יותר לחנות שלך, כדי לא להביך אותך. אבל זה רק בתנאי שתבטיח לי שלא תעשה את השטות הזאת יותר אף פעם. אין אף בן־אדם ששווה להתפאר בו על־ידי שקרים, ובטח לא אני. תאמין לי. אתה הרי מעריך את דעתי. אמרת את זה בעצמך. אגב, בשבילך במיוחד, הנה בפעם הראשונה במדור זה התמונה האמיתית שלי (עם הוריי), כשהייתי קטנה, בוונציה, שתהיה לך מזכרת.